

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Po cestě

Along the Way

Klára Dunovská

Vedoucí práce: Doc. MgA. Michal Sedlák, Ph.D.
Studijní program: Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: B VV 20

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Po cestě potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

10. 7. 2024 v Praze

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé práce, jímž byl Doc. MgA. Michal Sedlák, Ph.D., který mi poskytl cenné rady a odborné vedení. Dále bych chtěla poděkovat svým blízkým za jejich podporu a nesmírnou trpělivost.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na motiv cesty, která je pro výtvarné umělce zdrojem inspirace. Práce zkoumá tvorbu autorů, kteří jsou motivováni touhou cestovat za poznáním nového, jiného. Soustředí se na jistou formu výtvarné reflexe fyzicky navštíveného místa nebo uměleckého díla, kdy konkrétní umělec svým způsobem později implementuje do svých děl prožitky cesty. Práce také zkoumá obsahovou a formální stránku díla umělce či části jeho tvorby, která byla ovlivněna bezpochyby novým poznáním z místa, za kterým je třeba cestovat. Na vybraných umělcích demonstruje rozmanitý přístup k uměleckému ztvárnění myšlenky, ukazuje, jak je možné obohatit vlastní tvorbu o kulturní kontext navštíveného místa i jako ukázkou způsobu rozvoje výtvarného myšlení a vyjádření. Analyzuje i vliv jiného autora na tvorbu konkrétního výtvarného umělce. Práce se zaměřuje třeba i na nepatrný detail, který se v tvorbě umělce objevuje po cestě. Pro formát závěrečné práce je použita rešerše ze života a tvorby vybraných autorů s naznačenými spojitostmi, rozdíly a směry pro další bádání. V autorské části zkoumá motiv cesty v posunu od výtvarných poznámek z cest do kompaktního výtvarného vyjádření v určitém souboru. V didaktické představuje jednu z možností, jak pracovat s širokým spektrem možností vědomého zpracovávání určitého prožitku z konkrétní situace z místa.

KLÍČOVÁ SLOVA

cesta, cestování za inspirací, studijní cesta, inspirace, reflexe výtvarné tvorby po cestě, obohacení výtvarné tvorby

ABSTRACT

The bachelor's thesis focuses on the motif of travel as a source of inspiration for visual artists. It references the work of artists motivated by travel and a desire for discovery. Through personal experience, it introduces new, previously unexplored themes. The thesis concentrates on the form of visual reflection based on the necessity of physical presence or visiting a place or artwork, which the artist later uniquely integrates into their work, thereby conveying the experience of travel. The thesis further describes the content and formal aspects of the artwork or part of the artist's oeuvre that was directly influenced by insights gained from visiting specific locations. The varied approaches to artistic expression of the travel motif are demonstrated through selected artists. Additionally, the ways in which one's own work can be enriched by the cultural context of visited places are described, leading to the development of artistic thinking and expression. Following this, the thesis analyzes the influence of another artist on the creation of a particular visual artist's work. The author also highlights the details and deviations in the artist's work that appear in response to the travel experience. The author's section reflects the transition from travel sketches to a cohesive visual series. In the didactic part, the author presents the possibility of pedagogical work with the conscious processing of experiences from specific situations or places.

KEYWORDS

journey, travelling for inspiration, study trip, inspiration, reflection of creative work along the way, enrichment of artistic creation

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická část	9
1.1 Vývoj cest a prožitků	9
1.1.1 Motivace k cestám	11
1.2 Genius loci	12
1.3 Poznatky z cest	15
1.3.1 Paul Gauguin	15
1.3.2 Richard Neutra	19
1.3.3 František Skála	24
1.4 Paradoxní přístup Ferdinanda Chevala	28
2 Praktická část	33
2.1 Počátek konceptu	33
2.2 Proces tvorby	34
2.3 Plenér	35
2.4 Fragmenty Prahy	36
2.5 Výtvarné zpracování	36
3 Didaktická část	42
3.1 Kontext činnosti	42
3.2 Výtvarná činnost – Z Klánovic do Běchovic	43
3.3 Cíle výtvarné činnosti a kritéria hodnocení	44
3.3.1 Výstupy definované RVP ZV	45
Závěr	46
Seznam použitých informačních zdrojů	47
Seznam obrazových příloh	49

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na zkoumání motivu cest jako klíčového zdroje inspirace ve výtvarném umění. Cílem je analyzovat tvorbu vybraných umělců, kteří byli motivováni touhou cestovat za poznáním nových míst a kultur, a prozkoumat, jak tyto prožitky ovlivnily jejich tvorbu. Soustředím se přitom na konkrétní formu výtvarné reflexe fyzicky navštívených míst, kdy umělci implementují své prožitky z cest do svých děl.

Motiv cesty je v dějinách výtvarného umění hluboce zakořeněn a slouží jako zásadní zdroj inspirace pro umělce. Touha cestovat za poznáním nového je přirozenou lidskou potřebou, která se v umělecké tvorbě projevuje jako hluboký a trvalý impuls. Cesta, ať už fyzická nebo symbolická, nabízí umělcům nejen nové zážitky a perspektivy, ale také možnost reflexe a reinterpretace těchto zkušeností prostřednictvím uměleckých děl.

V práci budou rozebrány obsahové a formální stránky děl autorů, jejichž tvorba byla nepochybně ovlivněna novým poznáním získaným během cest. Prostřednictvím analýzy vybraných umělců bude demonstrován rozmanitý přístup k uměleckému vyjádření konkrétního prožitku a ukázáno, jak lze obohatit vlastní tvorbu o kulturní kontext navštívených míst. Tato práce také poukáže na způsoby, jakými může cesta přispět k rozvoji výtvarného myšlení a vyjádření, a jak se mohou v tvorbě umělce objevit nepatrné detaily ovlivněné cestovními zážitky.

Prostřednictvím této analýzy si kladu za cíl nejen prozkoumat, jak cesta ovlivňuje uměleckou tvorbu, ale také ukázat jakými způsoby je dnes vnímáno samotné cestování a jeho aspekty, které nás k cestování vybízejí. Rovněž se zaměřím na termín *Genius loci*, který je v umění často skloňovaný a propojuje umění s cestováním za konkrétním místem s výjimečnou atmosférou. Výsledkem bude komplexní analýza, která odhalí bohatost a různorodost uměleckých reakcí na prožitky z cest a nabídne nový pohled na propojení umění a cestování.

Prostřednictvím analýzy vybraných umělců bude demonstrován rozmanitý přístup k uměleckému ztvárnění myšlenky cesty. Každý umělec přistupuje k procesu tvorby jinak, a proto i způsoby, jakými reflektují své cestovní zážitky, se liší. Důležité je také, jak se kulturní prvky navštívených míst promítají do jejich tvorby. Může se jednat o inspiraci

místními materiály, technikami, barvami nebo motivy, nejen na úrovni formy a obsahu, ale také v rovině myšlenkové a konceptuální. Navštívená místa často umělcům poskytují nové perspektivy a nápady, které mohou vést k novým způsobům vnímání a vyjádření. Kulturní kontext může být zdrojem inspirace pro nové techniky, estetické přístupy a tematické zaměření, což se může projevit ve výrazném obohacení a rozvoji umělcova díla.

Dále tato práce poukáže na způsoby, jakými může cesta přispět k rozvoji výtvarného myšlení a vyjádření. Cestování často otvírá nové horizonty a poskytuje umělcům příležitost k introspekci a reflexi. Setkání s novými kulturami a prostředími může vést k hlubšímu pochopení vlastního uměleckého směřování a k nalezení nových témat a motivů. Jedním z cílů této práce je také analyzovat vliv jiných autorů na tvorbu konkrétních výtvarných umělců. Mnoho umělců se během svých cest setkává s díly a myšlenkami jiných tvůrců, což může mít silný inspirační dopad na jejich vlastní tvorbu. Zkoumání těchto vzájemných vlivů nám umožní pochopit, jak se umělci vzájemně ovlivňují a jak se kulturní a umělecké kontexty proplétají. Pokusím se tímto přístupem přinést nové poznatky o tom, jak cestování formuje umělecké vyjádření a jaký vliv mají cesty na kreativní procesy umělců.

Zvláštní pozornost bude věnována i nepatrným detailům, které se v tvorbě umělce objevují po cestě. Tyto detaily mohou často vypovídat o hlubokých osobních prožitcích, které se do tvorby umělce promítly. Tento způsob nahlížení na cesty představím v didaktické části, ve které navrhuji didaktické rozvedení mé vlastní zkušenosti, jež jsem získala díky procházce centrem Prahy, která nedopadla přesně podle mých představ, ale dovedla mě k návrhu této činnosti. Tato zkušenost mi poskytla nový pohled na turistické a frekventované centrum Prahy a současně prohloubila mé vnímání tohoto prostoru jako místa plného inspirace. Tento proces mě přivedl k novým způsobům vnímání na rovině umělecké i osobní, což významně přispělo k mému chápání veřejného prostoru a jeho ztvárnění.

1 Teoretická část

1.1 Vývoj cest a prožitků

Téma cest v historii, a především v dějinách umění prošlo celou řadou změn, které jsou důsledkem vývoje potřeb lidstva. V pravěku bylo cestování primárně motivováno hledáním potravy a příznivějších životních podmínek. Lidé se přizpůsobovali prostředí a migrovali za sezónními zdroji potravy nebo do oblastí s méně drsným klimatem. Postupem času a zejména v dnešní době jsou to naopak sociální potřeby, které se staly klíčovým motivem v současném pojetí cestování. Lidé cestují za setkáním s novými kulturami, za poznáním historických a kulturních památek, a také za osobním rozvojem a estetickým poznáním. Tyto sociální potřeby se staly hnacím motorem pro rozvoj cestovního ruchu a také pro umění. Tento evoluční posun v potřebách cestování a jejich dopad na umění zvýrazňuje schopnost umělců překonávat kulturní bariéry a přinášet nové perspektivy do uměleckého vyjádření. Cestování se tak stává nejen prostředkem k objevování, ale i k tvůrčímu procesu, který obohacuje a transformuje uměleckou scénu po celém světě.

Pokud chceme hovořit o cestách v umění, je vhodné si představit i různé přístupy vnímání prožitků, které během cest čerpáme. Někteří umělci se mohou zaměřovat na estetické aspekty cestování, jiní na sociální a kulturní interakce. Dalším způsobem je reflexe emočních a osobních zážitků nebo využití cestování jako prostředku pro experimentování a objevování nových uměleckých přístupů. Tato různorodost přístupů obohacuje uměleckou scénu a umožňuje umělcům vyjádřit širokou škálu inspirací a prožitků skrze jejich díla.

Schober (1993) dělí oblasti prožitků při cestování na explorativní prožívání, sociální prožívání, biotické prožívání, optimalizující prožívání. Emoční aspekty prožitků dělí na dvě roviny: příjemnost – nepříjemnost a vzrušení - uklidnění. Ve výtvarném umění se tyto oblasti prožitků a emoční aspekty cestování mohou projevit různými způsoby. Některé z nich stručně představím v kontextu teorie výtvarného umění.

Explorativní prožitky ve výtvarném umění zahrnují shromažďování inspirací a jejich zkoumání, vytváření a nalézání něčeho neobvyklého, pro umělce nevšedního. Tato cesta obvykle zahrnuje procházení galerií a muzeí, objevování unikátních uměleckých technik,

tvorbu v neznámém prostředí nebo objevování téměř zapomenutých uměleckých forem a stylů, které jsou znovuobjevovány. Umělci se inspirojí různými kulturními vlivy, experimentují s novými materiály a technikami, a mohou tímto způsobem přinést do své tvorby nový a jedinečný rozměr.

Umělci často hledají kontakt s jinými lidmi, zejména s těmi, které nemohou potkat za běžných okolností ve svém každodenním životě. Tyto interakce mohou být nesmírně inspirativní a obohacující, protože umělci čerpají nové nápady a perspektivy z různých kultur a společenských skupin. Pomíjivost těchto vztahů může být vnímána jako pozitivum, protože s ukončením cesty či projektu často končí i vazba mezi umělcem a danými cizinci nebo naopak může vzniknout pouto, které bude o to silnější. Tato dočasnost může umělcům poskytnout svobodu experimentovat a vytvářet díla inspirovaná těmito jedinečnými a často prchavými setkáními, aniž by byli zatíženi dlouhodobými závazky. Výsledkem mohou být díla, která zachycují jedinečné okamžiky lidské interakce a kulturní výměny, jež by jinak zůstaly nevyřčeny.

Biotické prožitky ve výtvarném umění se týkají situací, kdy prostředí, ve kterém se umělec aktuálně nachází, přímo ovlivňuje jeho tvorbu a vnímání. V tomto smyslu se jedná o vyhledávání aktivit a míst, která v běžném životě umělec nenavštěvuje. Může to být například malování v divoké přírodě, na vrcholu hory, nebo vytváření uměleckých děl při pobytu v extrémních podmínkách, jako jsou ledové krajiny či horké pouště. Tyto činnosti zapojují všechny umělcovy smysly a často vedou k tvorbě, která odráží bezprostřední vliv prostředí na jejich psychiku a tělo.

Dalším úhlem pohledu je vnímání cest podle Anfta (1993), který shrnul charakteristiky dovolené takto: středobodem by měly být aktivity, tedy aktivní a prožitková dovolená. Velice významnou roli zde hraje novost prostředí a podnětů, které nás obklopují. Dalším bodem je vytyčení cílů a očekávání. Nároky by měly být přiměřené našim schopnostem a zároveň zmíněným očekáváním od naší cesty. V kontextu výtvarného umění si lze tuto myšlenku vysvětlit jako aktivní vyhledávání inspirativních míst. Ať už jsou na pohled lákavá či ne. Inspiraci lze nalézt téměř ve všem, avšak tohle abstraktní „všechno“ musíme nejprve vidět a prožít.

Pokud se chceme tamnímu prostředí přiblížit, nelze jen nečinně pozorovat tato místa z okénka autobusu či hotelu. Povrchní přístup nás připravuje o hlubší porozumění a zážitky, které jsou nezbytné pro tvorbu bohatou na význam a autenticitu. Pro umělce je zásadní, aby se při cestování snažil proniknout pod povrch daného místa a tím jej skutečně poznal. Když umělec aktivně interaguje s místními obyvateli, může zachytit jejich pocity, tradice a životní filozofie prostřednictvím svého uměleckého vyjádření. Je potřeba setkávat se s místními a snažit se pochopit jejich kulturní zvyklosti. Tímto způsobem nejen ukojíme naši touhu po zážitcích a naplnění naší zvědavosti, ale také můžeme poznat hodnoty, etiku dané kultury či chápání světa a sebe v něm. Výtvarné umění tak prostřednictvím cestování nejen obohacuje umělcův osobní rozvoj a tvůrčí proces, ale také slouží jako most mezi kulturami a perspektivami. Umělci, kteří aktivně prožívají a chápou cizí prostředí, mají schopnost přinášet do svých děl hlubší vrstvy významu a univerzální pochopení lidského prožívání.

1.1.1 Motivace k cestám

Je také potřeba se ptát na samotnou podstatu cestování a motivaci umělců. Na úvod je nutné zdůraznit, že motivace k cestování jsou subjektivní záležitostí, avšak existují opakující se důvody, proč vycestovat a co se od takové cesty očekává. V kontextu výtvarného umění mohou umělci cestovat z různých důvodů, například kvůli inspiraci, studiu, výzkumu nebo kvůli prezentaci své práce na mezinárodních výstavách. Cesty mohou mít formu rezidenčních pobytů, kde umělci pracují v novém prostředí, což může výrazně ovlivnit jejich tvorbu a přinést nové perspektivy. Na rozdíl od dovolené, která je primárně zaměřena na odpočinek a rekreaci, studijní cesty a umělecké rezidence jsou často intenzivní a zaměřené na práci a rozvoj umělcových dovedností a znalostí. Také umožňují reflexi dosavadní práce v kontextu širšího kulturního a geografického rámce.

Největší proměnu v nahlížení na cesty v kontextu výtvarného umění je možné vnímat v renesanci. V tomto období sloužily cesty především jako zdroj vzdělání a také jako prostředek pro utužování obchodních a diplomatických vztahů. Umělci, kteří měli odvahu cestovat za poznáním, získali možnost svou tvorbu a osobnost obohatit o zkušenosti svých předchůdců, jejichž tvorbu poznávali. Umělcem, v jehož tvorbě lze pozorovat tento jev, je Leonardo da Vinci. Jeho cesty byly převážně studijní a čerpal během nich především

znalosti z oblasti technologie a přírodních věd, které implementoval do své tvorby. Ve všech svých dílech hledal kompoziční rovnováhu a vyjádření pohybu i perspektivy pomocí hry světla a barev. Ve své tvorbě mistrovsky projevil znalosti v mnoha odvětvích, které zdánlivě s uměním nemusí souviset. Například při studiu geologie a anatomie v Miláně nebo během pozdější cesty, kdy se přesunul do Říma a studoval matematiku. Vliv těchto znalostí se projevuje nejen v jeho nákresech nadčasových strojů, ale i v obrazech. Především v portrétu Vitruviánského muže, který je i po několika staletích neustále diskutovaným a obdivovaným. Osobně ho vnímám jako jedno z da Vinciho nejatraktivnějších děl, které ukázkově propojuje výtvarné umění s vědou (Vigué, 2005). Krom jeho celkové důmyslnosti je oceňováno zpracování perokresbou, ve které vynikal. Portrét Vitruviánského muže je znázorněním proporcí mužského těla, jež je vepsáno do kruhu a čtverce a je zobrazena ve dvou pozicích. Zajímavý je i původ této kresby, jelikož byla inspirována myšlenkami a teoriemi Marca Vitruvia, jež byl autor Deseti knih o architektuře, které následně vytvořily teoretický základ renesančního umění a architektury. Celkově ho lze považovat za symbol renesance, tehdejší interdisciplinární tvorby a také za zdroj inspirace pro další umělce. Jeho studijní kresby zaměřené na zkoumání anatomie spolu s poznámkami pojednávajícími o lidském těle poskytly cenné informace pro další generaci umělců. Kupříkladu Michelangelo Buonarroti, jež byl výrazně ovlivněn především da Vinciho zcela přesným anatomickým zobrazením lidského těla, které reflektoval i ve svých dílech.

1.2 Genius loci

K cestám neodmyslitelně patří termín Genius loci, který označuje ducha či specifickou atmosféru daného místa spojený s emocionálními prožitky. V historii byl tento termín chápán jako duch nebo bůžek, který pobýval na daném místě a chránil ho. Věřilo se, že každý dům či město mají svého vlastního ducha, jehož je třeba ctít. V současném sociokulturním a urbanistickém kontextu Genius loci vnímáme jako nehmotný charakteristický symbol daného místa, jež nás přitahuje. Mnoho takových lokalit je navštěvováno již po staletí a pravděpodobně tomu nebude jinak ani v budoucnu. Tento jev lze pozorovat již odedávna, kdy se lidé vydávali na cesty, od kterých očekávali jisté

naplnění či vnitřní rozvoj. Z hlediska historického lze za takové výpravy považovat poutní cesty, jež sloužily především k dosažení duchovního obohacení a přiblížení se bohu. Jeho vnímání je ovlivněno řadou faktorů, které napomáhají procítění a pochopení významu daného místa. Mezi tyto faktory patří mimo jiné psychické i fyzické rozpoložení člověka, ale také atmosférické podmínky. Ve výtvarném umění lze tento jev pozorovat u mnoha tvůrců. Když umělec cestuje, zažívá prostředí všemi smysly a tento komplexní sensorický zážitek, který se v něm usadí, často vede k hlubokému emocionálnímu a intelektuálnímu prožitku, jenž se může stát inspirací pro jeho díla. Genius loci může být zdrojem motivů, barevné palety, kompozičních prvků nebo atmosféry, kterou umělec přenese do svého díla. Představuje tedy klíčový element, který umělec vnímá a přetavuje do své práce. Prožitky z cest, formované specifickou atmosférou a duchem míst, se stávají zdrojem inspirace a určují charakter uměleckých děl, čímž umělec nejen dokumentuje svou zkušenost, ale také přenáší jedinečnost a esenci míst do své tvorby. Genius loci lze vnímat i subjektivně, kdy má konkrétní místo určitou hodnotu pouze pro jednotlivce.

Tento jev v umění pozorujeme napříč uměleckými slohy, jak v umění výtvarném, tak i múzickém. Genius loci lze nejlépe demonstrovat v malbě, fotografii a architektuře, avšak je třeba zdůraznit, že tímto fenoménem byli značně ovlivněni i spisovatelé a básníci. V malířství se umělci snaží zachytit ducha místa ve svých obrazech. Malby, které vyjadřují jedinečnou atmosféru určitého prostředí, často zkoumají, jak světlo, barvy a kompozice odrážejí charakter dané lokace. Tímto způsobem se divákům přenáší nejen vizuální dojem, ale i emocionální pocit z místa. Podobně k jevu přistupovali fotografové, kteří zachycovali esenci přírodních nebo městských prostředí. Fotografie mohou dokumentovat nejen fyzickou podobu místa, ale také jeho jedinečný charakter a atmosféru, což divákům umožňuje hlubší porozumění a emocionální spojení s fotografovaným místem. Genius loci neodmyslitelně patří i k architektuře. Jeho význam je zcela zásadní pro navrhování staveb, které respektují a harmonizují s okolním prostředím. Stavby, které integrují prvky místního prostředí a reagují na jeho specifické podmínky, vytvářejí harmonii mezi člověkem a přírodou, čímž odrážejí ducha místa a zvyšují jeho estetickou i funkční hodnotu. Někteří umělci se k tomuto pojetí staví opačně a vytváří díla, která záměrně nabourávají atmosféru zvoleného místa, jímž opět dodávají onomu místu nový rozměr a odlišný způsob jeho vnímání. Obdobně pojmají prostor i sochaři a tvůrci instalací, kteří vnímají daný charakter

místa a svým dílem ho chtějí zdůraznit a obohatit ho o nové vrstvy významu a interpretace. Toho lze docílit například využitím místních materiálů a respektováním kontextu prostředí, ve kterém tvoří.

Umělcem, v jehož tvorbě je Genius loci více než zřejmý, je Edward Hopper. Ve svých malbách se zaměřoval na estetiku amerických měst a venkovských krajín. Jeho díla reflektují tuto specifickou atmosféru tím, že zachycují tiché a izolované momenty, které definují konkrétní prostředí. Hopper převážně cestoval po Spojených státech amerických, což mu umožnilo hluboké a autentické vnímání různých míst a jejich charakteru. Nejčastěji se inspiroval běžnými scénami a momenty, které zažil během svých cest. Ať už to byly městské ulice, venkovské čerpací stanice nebo interiéry budov, Hopperova díla zrcadlí jeho pozorovací schopnosti a cit pro detail. Během svých cest Hopper často zažíval momenty osamělosti a introspekce, které se projevily v jeho tvorbě. Tato osamělost je patrná v situacích, které působí tiše, izolovaně a melancholicky. Jeho díla také evokují pocit, že i ve známém prostředí může být přítomen prvek cizosti a osamění. Hopperova schopnost vnímat a interpretovat atmosféru různých prostředí mu umožnila vytvářet obrazy, které divákovi předávají nejen vizuální dojem, ale i silný emocionální zážitek.

Dílo, které přímo odkazuje na Genius loci je Hopperova proslulá malba *Nighthawks* z roku 1942. Je vynikajícím příkladem toho, jak umělec dokáže zachytit a vyjádřit tento fenomén prostřednictvím svého díla. Malba zachycuje interiér typické americké kavárny, který je částečně inspirován reálným místem. Kavárna ve stylu Art deco s velkým oknem a úzkým vchodem, přitahuje pozornost svou jednoduchostí a neosobní atmosférou. Kompozice je pečlivě navržena tak, aby diváka vtáhla do tohoto anonymního, avšak působivého prostoru. Postavy umístěné za pultem kavárny, které jsou zobrazeny zezadu a bez osobní interakce mezi nimi posilují dojem samoty. Genius loci v malbě *Nighthawks* je silně spojen s intenzivními emocemi osamělosti, melancholie a tajemství.

Obrázek 1 - Nighthawks, 1942

1.3 Poznatky z cest

Poznatky získané umělci na jejich cestách představují fascinující a mnohovrstevnatý prvek ve světě výtvarného umění. Cesty nabízejí umělcům nejen fyzickou změnu prostředí, ale i hluboký prožitek z nových kultur, lidí a míst, který následně implementují do svých děl. Tyto zážitky často otevírají nové perspektivy a inspirují k inovativním tvůrčím postupům. Výtvarní umělci nacházejí inspiraci v různých prvcích – od přírodních scenérií a architektonických památek až po místní tradice a řemesla. Tento úvod do kapitoly se zaměří na umělce, jejichž tvorba byla výrazně ovlivněna cestami, a kteří skrze své objevy na cestách našli nové impulzy pro své dílo. Na několika vybraných autorech bude demonstrován způsob, jak tyto zážitky formovaly jejich umělecký výraz a jakým způsobem obohatily jejich tvorbu.

1.3.1 Paul Gauguin

V následující části bych chtěla představit jednoho z umělců, jehož cesty ovlivnily, jak osobnostně, tak především v jeho tvorbě. Tento jev je v jeho dílech viditelný zřejmě nejvíce napříč dějinami umění. Jedná se o Paula Gauguina, jenž se významně zasadil o přiblížení kultur skrze své malby a stal se i díky tomu jedním z nejproslulejších umělců

postimpresionismu. Pro úplné pochopení jeho vrcholové tvorby, která je předmětem této části, je ale nutné představit i jeho život. Jeho život je nejen zajímavý, ale také vysvětluje jeho rozhodování a činy. Gauguinův život byl velice pestrý a domnívám se, že každá situace, kterou si ve svém životě prošel, vedla k jeho konečnému odcestování do Francouzské Polynésie. Narodil se ve Francii, ale když mu byl rok a půl, jeho rodina se odstěhovala do Peru, kde strávil rané dětství. Právě tato skutečnost mohla v budoucnu ovlivnit jeho rozhodnutí odjet na Tahiti, kde tvořil díla, která budu v další části mé práce analyzovat.

Než se ke sklonku života přestěhoval na zmiňované Tahiti, navštívil na tehdejší poměry mnoho míst a dalo by se říct, že každá z těchto cest svým způsobem jeho tvorbu ovlivnila. Tvořit začal oproti jeho současníkům poměrně pozdě, jelikož mu bylo bezmála třicet let, když se poprvé zúčastnil Salonu se svým obrazem Krajina ve Viroflay. V tomto období měl úspěšnou kariéru coby burzovní makléř a dařilo se mu zabezpečit svou rodinu, ale i přesto mu něco scházelo. Tím něčím bylo umění a naprosté ponoření se do tvorby. Malbě se začal věnovat kolem roku 1879, kdy byl jeho největším podporovatelem Camille Pissarro, se kterým se účastnil impresionistických výstav a plně se oddal malbě. V tuto chvíli nastává v jeho životě těžké období chudoby a odloučení od své rodiny. Mohl však svobodně tvořit a nadále se účastnit výstav. Následovaly další významné cesty do Ameriky, poté na Martinik a opět zpátky do Bretaně, kde se na pár měsíců usadil. Díky návratu do Bretaně v roce 1888 vytvořil teorii syntetismu, jež slučuje myšlenku zjednodušení formy a používání nepřirozených barev uvnitř tmavých obrysů (Vigué, 2005). Syntetismus se vyznačuje několika specifickými rysy, které Gauguin a jeho současníci rozvinuli jako reakci na impresionismus a naturalismus. Gauguin se odklonil od detailního a realistického zobrazování světa ve prospěch více stylizovaných a geometrizovaných forem. To znamenalo, že místo precizního zachycení každého detailu krajiny nebo postavy se zaměřil na základní tvary a obrysy. Tento přístup umožňoval vytvoření silnějšího vizuálního dojmu a vyjádření podstaty scény či objektu bez nadbytečných detailů. Syntetismus také zahrnoval snahu spojit vizuální umění s duchovním a symbolickým obsahem. Gauguin se snažil zachytit nejen vnější vzhled světa, ale také jeho vnitřní význam a duchovní rozměr. To se projevovalo ve volbě témat a způsobu, jakým je zpracovával. Například obrazy inspirované bretaňskou kulturou často

obsahovaly náboženské nebo mystické prvky, které odrážely duchovní život místních lidí. V pozdější tvorbě na Tahiti pak Gauguin využíval místní mýty a legendy, aby zachytil duchovní podstatu této exotické kultury. Dílo, které bezpochyby spadá do období syntetismu je Zjevení po kázání z roku 1888, jež zachycuje bretaňské venkovanky, které po náboženském kázání prožívají kolektivní vizi biblického zápasu Jakuba s andělem. Gauguin umístil tuto mystickou scénu do levého horního rohu, zatímco skupina žen se modlí v pravé části obrazu, což vytváří zajímavý kontrast mezi světem reálným a duchovním. Je zde znatelná stylizace tvarů a barevných ploch, které jsou ohraničeny tmavými konturami, což je pro syntetismus charakteristické. Dílo ukazuje, jak Gauguin experimentoval s barvou, formou a symbolikou, aby vyjádřil komplexní duchovní a emocionální zážitky. Později roku 1888 se přestěhoval do Arles, aby mohl tvořit po boku dalšího velikána světového malířství, Vincenta van Gogha. Ačkoli byli zpočátku ze vzájemné spolupráce nadšeni, postupem času začali narážet na rozdíly v přístupu k tvorbě i k životu. Gauguin cítil jisté omezení van Goghovo intenzivní osobností a van Gogh na druhou stranu cítil určitou závislost na Gauguinově přítomnosti. Tyto střety se vyostřily v prudkou hádku, která vyvrcholila van Goghovým psychickým kolapsem, během něhož si uřízl kousek ucha. Tento incident byl pro Gauguina rozhodující a definitivně van Gogha opustil (Andree, 2013). Pro oba umělce byl jejich společný pobyt velice zásadní, avšak každý z nich tuto zkušenost pojal jinak. Van Gogh po něm tvořil s větším odhodláním a jeho díla získala ještě větší intenzitu a emocionální nádech. Gauguin si z jejich soužití odnesl zcela jiný poznatek. Sám v sobě cítil nutkání opustit Evropu a začít hledat inspiraci jinde. Po této zkušenosti zůstal následující tři roky v Bretani, prodával obrazy a následně se vydal na nejzásadnější cestu v jeho životě. Rozhodl se odcestovat na již zmíněné Tahiti, od kterého si sliboval jednodušší životní styl. Také měl touhu zkoumat krásy tamní přírody a sžít se s původními obyvateli. Před tím, než se definitivně usadil na Tahiti, naposledy využil cesty do Francie po dvou letech v Polynésii. V Paříži uspořádal výstavu v domnění, že si vydělá peníze. Tato výstava byla neúspěšná, a tak alespoň vytvořil další obrazy bretaňské krajiny. Po dvou letech strávených v Evropě se vrátil zpět na Tahiti, kde již natrvalo zůstal, aby mohl pokračovat v malbě domorodců a polynéské přírody.

Když se podíváme na jehou ranou tvorbu z Bretaně a porovnáme ji s pozdější tvorbou v Polynésii, krom zjevného rozdílu v obsahu, nalezneme i rozdíly formální. Paul Gauguin

začínal svou kariéru pod vlivem impresionismu, což se odrazilo v jeho raných dílech, kde používal jemné a přirozené barevné odstíny. Jeho technika zahrnovala detailní práci se světlem a stíny, s důrazem na realistické zobrazení každodenních scén. Hlavními motivy Gauguinovy evropské tvorby byly každodenní scény, portréty a krajiny, často inspirované francouzským venkovem a bretaňskou kulturou. Jeho díla reflektovala realistický pohled na svět, zachycovala všední okamžiky a přirozené krásy evropského prostředí, čímž vytvořil základ pro svůj pozdější přechod k symbolismu. Tím se dostáváme k tvorbě pozdější, která reflektuje jeho poznatky a zkušenosti z Polynésie. Gauguin zde opouští realistické zobrazení a přechází k stylizovanému a symbolickému vyjadřování, které odráží jeho fascinaci místní kulturou a spiritualitou. Formálně se jeho tvorba změnila především v použití barev a také začal využívat silné obrysové linie postav, které jeho dílům dodaly osobitý ráz. Rozdíly v barevné paletě jsou očividné. Začal používat syté, nepřirozené barvy, které vytvářejí výrazné kontrasty a zdůrazňují exotiku a duchovnost místního prostředí. Tyto barvy nesledují realistické světlo a stín, ale spíše slouží k vyjádření umělcových pocitů a dojmů z tropického prostředí. Jeho tvorba se změnila i kompozičně, jelikož je plošší a dekorativnější ve srovnání s jeho evropskými díly. Inspiraci čerpal z polynéských textilií, dřevěných rytin a jednoduchosti místního umění. Výrazné obrysové linie a stylizované tvary byly inspirovány polynéským řezbářstvím a malby tím získaly výraznou grafickou kvalitu.

Největší skok je však po stránce obsahové. Jeho motivy přerostly ze zachycování běžných situací každodenního života do motivu, který vyjadřoval jeho zájem o spojení s přírodou a polynéskou mystikou. Polynéská díla často zobrazují místní obyvatele, jejich každodenní život a tamní mytologii. Obrazy jako *Odkud přicházíme? Kdo jsme? Kam jdeme?* z roku 1897 reflektují jeho fascinaci místními náboženskými a filozofickými otázkami. V tomto díle Gauguin zobrazuje životní cyklus člověka od narození až po smrt, čímž se snaží odpovědět na základní existenciální otázky. Tím je myšleno, že více než realitu zachycoval vlastní prožitky z ní, které byly ovlivněny nově nabitými zkušenostmi a pozorováním místních tradic. Polynéské motivy a mytologie se tak staly klíčovými prvky jeho tvorby. Využívá symboliku místních božstev a rituálů, čímž zdůrazňuje duchovní stránku polynéského života. Tyto symbolické prvky se často mísí s jeho vlastními osobními myšlenkami a emocemi, což dodává jeho dílům hlubší význam a osobitý náhled. Byl velice

silně ovlivněn jednoduchostí a přirozeností polynéského života. Jeho obrazy zachycují klid a harmonii života v Polynésii, což kontrastuje s hektickým a industrializovaným životem v Evropě. Tento návrat k primitivnímu a přírodnímu způsobu života byl pro Gauguina způsobem, jak uniknout modernímu světu a nalézt vnitřní klid a inspiraci.

Celkově lze říci, že Gauguinova cesta do Polynésie představovala zásadní zlom v jeho umělecké kariéře. Tento pobyt mu umožnil objevit nové inspirační zdroje a rozvinout unikátní styl, který zanechal významný otisk v dějinách umění.

Obrázek 2 - Odkud přiházíme? Kdo jsme? Kam jdeme?, 1897

1.3.2 Richard Neutra

Umělce, jehož jsem zvolila pro reprezentaci architektury je rakouský architekt Richard Neutra a jeho dílo Lovell Health House v Los Angeles v Kalifornii, které se stalo vzorem tamní modernistické architektury. Tato konkrétní stavba dokonale charakterizuje jeho inspiraci evropským modernismem v kombinaci se zkušenostmi převzatými od jeho kolegy Franka Lloyda Wrighta.

Pro pochopení jeho práce je nutné znát i jeho uměleckou minulost, která začala na Technische Hochschule ve Vídni u Adolfa Loose. Poté se na krátko přesunul do Berlína, kde pracoval s architektem Erichem Mendelsohnem, který se rovněž řadí mezi nejvýznamnější architekty dvacátého století. Následně v roce 1923 opouští Evropu a emigruje do Spojených států amerických, kde začíná jeho vůbec nejzásadnější spolupráce s

architektem Frankem Lloydem Wrightem, u něhož čerpal znalosti v oblasti rodinných domů a jejich úprav. Ačkoliv spolu tito velikáni pracovali a Wright svými zkušenostmi Neutra obohatil, nikdy společně nevytvořili žádný konkrétní návrh. Wrightovým mottem bylo vytvářet architekturu, která bude v harmonii s přírodou a okolním prostředím stavby. Pro tuto myšlenku je dokonalým příkladem dům Fallingwater v Pensylvánii, který je signifikantním dílem, jež vyjadřuje jeho zaměření a uvažování o architektuře. Přesně tímto konceptem, který nahlíží na architekturu jako spojku mezi člověkem a přírodou, se inspiroval i Richard Neutra. Práce s Wrightem ovlivnila Neutra zejména v jeho přístupu k integraci stavby do přírodního prostředí. Přestože Neutra rozvinul svůj vlastní styl, základní princip propojení architektury s přírodou zůstal přítomen. Jeho hluboké porozumění Wrightovým principům organické architektury mělo vliv na Neutrovy návrhy, jež spočívaly ve využití lokálních materiálů, dále propojení stavby s přírodním prostředím a funkční design, který měl sloužit především obyvatelům domu. Ačkoliv byl Neutra silně ovlivněn Wrightovými myšlenkami a díly, jejich nahlížení na účel dané stavby bylo odlišné. Obecně byla Wrightova filozofie umělecká a ideová, zatímco Neutraův přístup byl více vědecký a technický.

Obrázek 3 - Fallingwater, 1935

Wright kladl důraz na estetickou harmonii s přírodou, Neutra se zaměřoval na praktické a psychologické potřeby obyvatel, proto byla jeho práce více minimalistická, s čistými liniemi a pojatá funkcionalisticky. Zatímco Wrightovy návrhy byly často monumentální a expresivní, s důrazem na jedinečnost každé stavby. Tyto poznatky si Neutra odnesl do Kalifornie, kde naplno využil svůj osobitý styl. Kalifornii si Neutra zvolil z důvodů osobních, profesních a geografických. Byl si vědom faktu, že ve 20. letech 20. století procházela Kalifornie obdobím rychlého růstu a urbanizace, což vytvářelo velkou

poptávku po inovativní architektuře. Tím se stala ideálním místem pro realizaci Neutrový vize moderní architektury. Mimo jiné nabízí unikátní klima, které je velmi příznivé pro modernistickou architekturu, zaměřenou na propojení interiéru a exteriéru. Kalifornie byla také domovem mnoha architektů a umělců, kteří byli otevření modernistickým přístupům, což Neutrovi poskytlo další příležitosti k růstu a spolupráci. Jedním z prvních velkých klientů Neutry v Kalifornii byl doktor Philip Lovell, pro kterého navrhl slavný Lovell Health House. Tento projekt byl průkopnický a výrazně přispěl k Neutrově kariéře. Emigrace se ukázala jako zásadní krok pro jeho kariéru a umožnila mu rozvinout svůj jedinečný přístup k architektuře, který kombinoval evropský modernismus s kalifornským prostředím.

Evropský modernismus lze charakterizovat jako umělecký styl, který vznikl na počátku 20. století jako reakce na secesi a historismus. Vyznačuje se jednoduchými tvary, minimalismem, a důrazem na funkcionalitu a technický pokrok. Dále prosazoval principy čisté geometrie, otevřených prostor a používání moderních materiálů jako sklo, ocel a beton. Tento styl se zaměřoval na racionalizaci stavebních procesů a zdůrazňoval sociální funkci architektury, čímž se snažil reagovat na nové společenské a technologické výzvy moderní doby. Spolu s poznatky, které načerpal od Wrighta, přistupoval k architektuře se záměrem integrace stavby do okolního prostředí, s využitím novodobých materiálů a s důrazem na praktičnost a funkcionalitu. Neutra si kladl za cíl vytvářet stavby, které nejenže esteticky působí, ale také efektivně slouží každodennímu používání.

Dům Lovell Health House, postavený v roce 1929 v Los Angeles, se stal ikonou modernistické architektury a důležitým příkladem Neutrových principů integrace do přírody. Jako většina modernistických staveb i tento dům je založen na betonových pilotách, což umožnilo Neutrovi využít svůj inovativní přístup ke konstrukci a zároveň minimalizovat zásahy do kopcovitého terénu, na němž dům stojí. Stejně tak využil i velká prosklená okna, která nejen že propouštějí dostatek denního světla do interiéru, ale také poskytují panoramatické výhledy na okolní zelené svahy a město Los Angeles v dálce. Návrh stavby byl navržen tak, aby co nejlépe využil sluneční energii a přirozenou ventilaci, což bylo v souladu s Neutrovou filozofií o udržitelném designu. Otevřené

prostory a terasy umožňují obyvatelům příjemně trávit čas venku, zatímco interiér je navržen tak, aby poskytoval klidné a příznivé prostředí.

Lovell Health House představuje významný milník v historii modernistické architektury. Z mého pohledu je tento dům fascinujícím příkladem, jak lze architekturu spojit s inovativními stavebními technikami, moderními materiály a hlubokým respektem k přírodnímu prostředí. Stavba se nachází na strmém svahu, a díky použití betonových pilot se téměř vznáší nad terénem, což minimalizuje její dopad na přírodní prostředí. Tento přístup je ukázkou mistrovské schopnosti začlenit architekturu do krajiny, aniž by byla narušena její přirozená estetika. Lovell Health House je skutečně mistrovským dílem, které spojuje prvky evropského modernismu a americké organické architektury. Neutra v tomto díle projevil svou schopnost inovativně pracovat s moderními materiály a technologiemi, přičemž vždy kladl důraz na harmonii s přírodou a funkčnost.

Obrázek 4 - Lovel Health House, 1929

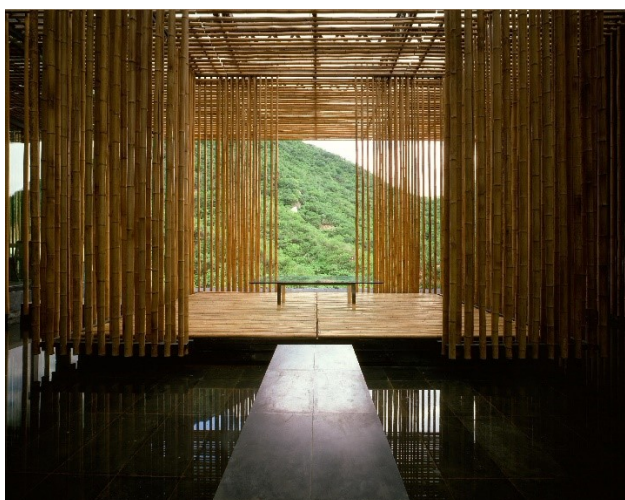
V současnosti má snahu o vytvoření architektury, která respektuje přírodní prostředí a zlepšuje kvalitu života obyvatel, japonský architekt Kengo Kuma. V duchu japonské architektonické tradice, klade důraz na spojení s přírodou a respekt k místnímu prostředí. Jeho díla, jako je Great (Bamboo) Wall v Pekingu, ukazují jeho filozofii využívání přírodních materiálů a integrace staveb do krajiny. Kuma se často inspirovuje tradičními

japonskými technikami a materiály a kombinuje je s moderními technologiemi a designem, aby vytvořil stavby, které jsou ekologicky udržitelné a harmonicky začleněné do svého okolí. Great (Bamboo) Wall je rezidenční projekt, jež se nachází v blízkosti historické Velké čínské zdi a je součástí většího developerského projektu, který zahrnuje několik dalších moderních vil navržených různými mezinárodními architekty.

Inspiraci pro tuto stavbu čerpal v blízkosti Velké čínské zdi. Projekt je zamýšlen jako moderní pocta této proslulé stavbě, která symbolizuje ochranu a odolnost. Struktura stavby je navržena tak, aby se prolínala s krajinou a zrcadlila linie a formy Velké čínské zdi. Hlavním materiálem fasády je bambus, který nejen odráží čínskou architekturu, ale také představuje flexibilitu, sílu a ekologickou udržitelnost. Bambusové panely vytvářejí lehký, průsvitný vzhled, který umožňuje přirozenému světlu pronikat do interiéru a zároveň poskytuje soukromí. Umístění bambusových pásů blíže nebo dále od sebe jim umožňuje působit jako závěs či stěna oddělující místnosti citlivým způsobem, který přispívá k utváření charakteru stavby.

Great (Bamboo) Wall je navržena tak, aby respektovala a kopírovala přirozenou topografii terénu. Budova se organicky prolíná s okolní krajinou, čímž minimalizuje její vizuální a ekologický dopad. Projekt je moderní interpretací tradiční čínské architektury, která kombinuje historické prvky s moderními designovými principy a materiály. Stavba je příkladem mezinárodní spolupráce a kulturního dialogu mezi Japonskem a Čínou, reflektující globální trendy v architektuře a designu.

Závěrem tedy lze konstatovat, že Frank Lloyd Wright, Richard Neutra a Kengo Kuma se vyznačují hlubokým citlivým přístupem k prostředí a přírodě. Jejich stavby jsou významné nejen díky inovativním architektonickým konceptům, ale především díky schopnosti harmonicky integrovat stavby do okolní krajiny. Wrightova organická architektura přirozeně splývá s okolními prvky, zatímco Neutra se zaměřuje na propojení interiéru a exteriéru. Kengo Kuma navazuje na tyto principy s důrazem na tradiční řemeslné techniky a respekt k přírodním materiálům, což podtrhuje jejich díla jako důležité příklady architektonického dědictví 20. a 21. století.

Obrázek 5 - Great (Bamboo) Wall, 2002

1.3.3 František Skála

Následujícím autorem, jenž zpracoval své poznatky z cest do svých děl, je František Skála. Jakožto jeden z nejvýznamnějších současných umělců, pocházejících z České republiky byl oceněn Cenou Jindřicha Chalupického v roce 1991, kterou získal za celoživotní přínos výtvarnému umění. Jeho dílo je velice těžko zařaditelné, vzhledem k jeho širokému spektru zájmu a různým způsobům pojetí protichůdných témat. Ať už na dané téma nahlíží z pozice výtvarníka, hudebníka či spisovatele, je schopen vytvořit komplexní dílo, které je nezlomným důkazem o jeho všestrannosti.

Do tvorby se zcela ponořil při studiu dřevorezbařství na Střední škole uměleckoprůmyslové v Praze, kde studoval mezi lety 1971-1975. Dále ve studiu pokračoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde se přeorientoval na televizní a filmovou grafiku. Vysokoškolské studium dokončil v roce 1982 a tím odstartoval svou kariéru výtvarného umělce. Ještě v témže roce dokázal získat čestné uznání na Festivalu československého filmu v Českých Budějovicích a tím začala jeho kariéra jako umělce na volné noze. Jeho výtvarné počiny ho dovedly k mnoha dalším oceněním, a to především za jeho inovativní přístup k tvorbě z přírodních materiálů a nalezených předmětů.

V rámci mé práce bych chtěla z jeho tvorby vyzdvihnout především díla, která přímo mapují jeho cesty. Skála je proslulý svou schopností zachytit atmosféru a pro něj důležité momenty z prostředí, ve kterém se pohybuje, a to zcela unikátním způsobem.

Prvním z děl, v němž vidím silnou inspiraci navštíveným místem, nese název Hlavy duchů. Vzniklo díky cestě do San Franciska, kterou Skála absolvoval v návaznosti na výhru Ceny Jindřicha Chalupického v roce 1991. Do Spojených států amerických se vydal roku 1992, kde ho okamžitě nadchl oceán a krása tamní krajiny.

Toto místo ho okamžitě zaujalo svou divokou a nespoutanou krásou. Příroda zde působila na Skálu velmi silně, což se odrazilo v jeho tvorbě. Nejvíce ho fascinovaly řasy v oceánu, přesněji kelpy. V momentě, kdy viděl kelpy poprvé, se zrodil koncept pro Hlavy duchů a fascinace touto řasou se ho držela mnoho let. Také si práce s nimi žádala četné zkoušky a následně i výrobu speciálního nářadí, které Skála zhotovil. Během jeho prvního kontaktu s kelpy byl sice v naprostém úžasu, ale nevěděl, jak přesně s nimi pracovat. Na další návštěvy Headlands byl ale připraven a jezdil na toto místo s jedním konkrétním cílem - tvorba hlav. Finální objekty vyžadovaly dlouhé přípravy, pokusy a v neposlední řadě studium jejich vlastností. Je nutné si takový kelp představit. Jedná se o řasu vyskytující se v oceánu, která vytváří rozsáhlé podvodní lesy. Kelpy mohou být až 50 metrů dlouhé, vyrůstají ze dna oceánu a na jejich konci je plynový měchýřek, který je udržuje ve vzpřímené pozici a svým tvarem připomíná hlavu s neobvykle dlouhým krkem. Navíc právě z těchto měchýřků vyrůstají podlouhlé ploché listy připomínající vlasy. Je obdivuhodné, s jakou citlivostí k těmto řasám Skála přistupoval, jelikož sám tvrdil, že pokaždé, když z nich měchýřky odřezával, cítil jako by daný kelp opouštěla jeho duše. Práci s nimi popisuje jako „něco mezi plastickou chirurgií a spirituální činností“ (Skála in Forbes, 2023). Z tohoto tvrzení je opět cítit silné pouto k přírodě a respektu k ní.

Sošky s názvem Hlavy duchů jsou inovativní v mnoha ohledech. Především díky využití opomíjených řas a zároveň i z hlediska technického, kdy se nejedná o tradiční sochařskou techniku přidávání či ubírání materiálu, ale naopak se rodí zevnitř. Kelpy studoval a snažil se pochopit, jak rostou, hnijí a umírají. Navíc, už podle struktury a barvy jednotlivého kelpu lze jednoduše určit, jaká hlava vznikne, jelikož na Skálu hovoří tím, v jaké fázi rozkladu aktuálně je a při pohledu na ně s jistotou ví, jaký typ hlavy by měl vzniknout.

Tyto hlavy znázorňují spící tváře různých velikostí, tvarů a barev, jež jsou určeny samotnou řasou. Tvorba jedné hlavy zabrala údajně dva týdny. Během procesu hnutí Skála vytvaroval z dutiny kelpu kýžený tvar a poté čekal. V průběhu těchto dvou týdnů bylo možné kelpy modifikovat dle potřeby, avšak po uplynutí doby se kelp zafixuje a tvar zůstává neměnný.

Tato cesta byla pro Skálova tvorbu skutečně přelomová. Poznal nová místa díky své předchozí tvorbě, za níž získal Cenu Jindřicha Chaluppeckého, bez níž by se do Headlands možná nikdy nepodíval. Ocenil i Genius loci, který je tímto místem protnutý a objevuje se ve Skálovo vzpomínkách na Headlands. Tento specifický duch místa ho inspiroval k vytvoření děl, která reflektují jedinečnou atmosféru a esenci krajiny. Headlands se svým jedinečným terénem, dramatickými výhledy a přirozenou krásou rezonovaly s jeho smyslem pro estetiku a citlivost k detailům, což se promítlo do sošek z kelpů.

Z pohledu dnešní doby je dílo Hlavy duchů považováno za příklad udržitelného umění díky využití principů upcyklace. Skála v tomto díle zužitkovává nepotřebný zbytkový materiál, který by za běžných okolností skončil jako odpad. Tímto přístupem nejen že minimalizuje ekologickou stopu svého uměleckého procesu, ale také přináší nový život materiálům, které by jinak byly považovány za bezcenné. Jeho schopnost transformovat nepotřebný materiál do podoby významných uměleckých děl ukazuje, že inovace nemusí vždy znamenat použití nových technologií či materiálů, ale může spočívat i v novém způsobu uvažování o tom, co už máme k dispozici.

Dalším fascinujícím příkladem, jak je téma této práce reflektováno ve Skálově tvorbě, je výstava Obrazy ze mě, konaná v roce 2022 v Galerii Václava Špály. Skála, známý svými jedinečnými objekty a instalacemi, našel v roce 2019 novou inspiraci v cestě do Austrálie. Tato výprava, na kterou se vydal se svou ženou a dvěma přáteli, přinesla hluboké spojení s přírodou a kulturou původních obyvatel, které se výrazně promítlo do jeho následné tvorby. Skála byl fascinován rituálními malbami Aboriginců a přivezl si zpět nejen nezapomenutelné zážitky, ale také vzácné pigmenty, které se staly základem jeho nových uměleckých děl.

Po návratu z Austrálie se František Skála začal intenzivně věnovat experimentování s pigmenty, jež nasbíral během své cesty. Tyto pigmenty, často získávané přímo z přírody,

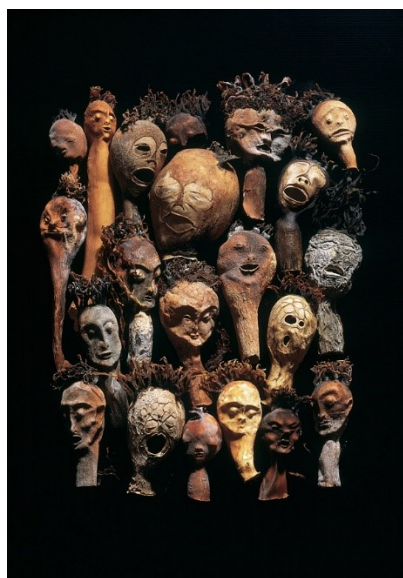
se staly klíčovým prvkem jeho nových děl. Během svého pobytu v Austrálii byl Skála fascinován kulturou původních obyvatel, jejichž malby božstev a zvířat ve skalách ho oslovily svojí výjimečnou stylizací a rituálním využitím barev, jež Aboriginci používali při svých ceremoniích. Tyto nasbírané pigmenty se staly základem jeho nejnovějších maleb, kde je aplikoval na podklad z révové černě. Tento tmavý a hluboký základ umožňoval barevným pigmentům vyniknout v celé své kráse. Barevný pigment, nanesený v tenkých vrstvách vedle jiných barev, vykazovala fascinující optické vlastnosti, kdy v určitém osvětlení zářila do zelena či fialova. Pigmenty používal jako sametově měkké barvy, jejichž světelný lom a tlumená barevná stupnice vybízely k tématům spojeným s přírodou a zemí. Jeho obrazy tak nabývaly nové dimenze, kde každý tah štětcem a každá barevná vrstva vyprávěly příběh o zemi, z níž byly pigmenty získány. Tyto pigmenty se staly základem jeho nejnovějších maleb, které často zobrazují letecké pohledy na krajiny a imaginární mapy. „*Moje věci nevycházejí moc z mojí fantazie, ony spíš vycházejí z nějaké databáze, která je mi dána zaprvé znalostí té krajiny a zadruhé možná z nějakých minulých životů nebo něčeho takového, co v sobě člověk má uchováno.*“ vysvětluje Skála v rozhovoru pro ČT24 (ČT24, 2022).

Skálovo dílo je hluboce zakořeněno v poznání a respektu k přírodnímu světu, který ho obklopuje. Jeho obrazy odrážejí nejen vizuální krásu krajiny, ale také její duchovní a historické vrstvy, čímž vytváří díla bohatá na významy a kontexty. Tento přístup mu umožňuje nejen zobrazovat krajinu, ale také zprostředkovávat její podstatu a historii prostřednictvím barev a textur, které nachází a sbírá v přírodě. Skála tak dokázal přenést inspiraci z cest do své tvorby, čímž obohatil svůj umělecký jazyk o nové, autentické prvky.

František Skála svým návratem k přírodním pigmentům a inspirací, kterou čerpal z australské cesty, vytvořil díla, která nejsou jen esteticky působivá, ale také hluboce propojená s přírodními a kulturními kořeny.

Shrneme-li Skálovu tvorbu v kontextu jeho cest a zmiňovaných přístupů k tvorbě, je zřejmé, že jeho práce jsou prosyceny osobními zkušenostmi a hlubokým respektem k přírodě. Díla jako *Hlavy duchů* a malby tvořeny australskými pigmenty jsou nesporným důkazem jeho schopnosti kombinovat různorodé umělecké formy a inovativní přístupy. V *Headlands* získal nový materiál a techniky, které obohatily jeho sochařskou praxi a

umožnily mu vytvářet díla s hlubokým ekologickým a spirituálním podtextem. Tato místa na Skálu působila různými způsoby. Headlands ho inspirovalo svou přírodní krásou a specifickými materiály, které použil ve své tvorbě. Z Austrálie se vrátil hluboce ovlivněn kulturou původních obyvatel, jejichž malby božstev a zvířat a rituální využití přírodních pigmentů se staly inspirací pro jeho vlastní díla. Skálůva tvorba tak výrazně ovlivnila českou uměleckou scénu, přičemž jeho neustálé hledání nových cest a experimentování s materiály i technikami posunulo hranice tradičního umění. Jeho práce ukazují, že umění může být nejen estetickým vyjádřením, ale také hlubokou reflexí cesty a zkušeností, která v sobě nese osobní a univerzální významy. Skálův přístup k umění, který spojuje autenticitu s inovací a respekt k přírodě s moderními technikami, zůstává inspirací pro umělce napříč generacemi.

Obrázek 4 - Hlavy duchů, 1992

Obrázek 5 - Obrazy ze mě, 2022

1.4 Paradoxní přístup Ferdinanda Chevala

V kontextu umělecké tvorby, ve které je inspirace z cest vnímána jako klíčový prvek, jenž formuje díla umělců, představuje případ francouzského autodidakta Ferdinanda Chevala a jeho Palais Idéal fascinující odchylku od tohoto konceptu. Ačkoli Cheval nikdy necestoval

daleko od svého rodného města, jeho představivost byla živena obrazy exotických míst a kultur, které poznával z knih, pohlednic a časopisů. Tento přístup ukazuje, že i bez fyzického cestování mohou být umělci hluboce ovlivněni vnějšími světy, které si sami představují. Palais Idéal je zhmotněním Chevalových imaginárních cest. Každý architektonický prvek a detail v jeho díle odráží jeho fascinaci exotickými kulturami a místy, které nikdy nenavštívil. Tímto způsobem Chevalův palác ilustruje, jak hluboce mohou na člověka zapůsobit čistě imaginární prožitky.

Palais Idéal je kontroverzní stavba nacházející se v městě Hauterives poblíž Lyonu, dokončená v roce 1912. Finální podobu získala po 33 letech, během nichž Cheval pracoval po večerech a po nocích, aby tento vysněný palác dokončil. Příběh, který se za touto stavbou skrývá je skutečně pozoruhodným důkazem lidského odhodlání a nevyčerpatelné fantazie.

Jak bylo zmíněno, inspiraci nezískal ze své osobní zkušenosti, během níž by fyzicky navštívil konkrétní místo, jež jeho tvorbu určitým způsobem ovlivnilo. Naopak podněty, které ho ke stavbě paláce přiměly, vnímal pasivně z četby a prohlížení časopisů, knih či jiných vizuálních materiálů, které v něm zanechaly trvalý dojem. Fotografie a obrazy, které zkoumal, se promítaly do jeho snů a každodenních myšlenek, které nakonec zhmotnil právě do Palais idéal.

Obrázek 6 - Palais Idéal, 1912

Cheval čerpal inspiraci z různých knih plných příběhů a ilustrací, které popisovaly exotické krajiny, historické památky a architektonické skvosty vzdálených kultur. Příběhy o starověkém Egyptě, Indii, Číně a dalších zemích mu poskytovaly nové perspektivy a podněcovaly jeho fantazii. Dalším zdrojem inspirace byly časopisy, ze kterých studoval popisy exotických krajin, jejich historie a architektury. Tyto články mu dodávaly další podněty k jeho tvorbě. Fascinace detaily a estetickými prvky různých kultur vedla k začlenění těchto motivů do jeho vlastního díla. V neposlední řadě inspiraci sbíral i ze svého tehdejšího zaměstnání. Protože se živil jako poštovní doručovatel, měl přístup k pohlednicím s obrazy z celého světa. Tyto pohlednice pro něj byly oknem do cizích zemí, které však nikdy nenavštívil. Fotografie exotických míst, jako jsou chrámy v Angkoru, pyramidy v Egyptě, arabské paláce nebo orientální pagody, se staly významnými zdroji pro jeho budoucí stavbu.

Původ myšlenky, která vedla k vytvoření paláce, je poměrně prostý. Během jedné ze svých poštovních tras, Cheval narazil na zvláště tvarovaný kámen, který ho okamžitě zaujal. Tento kámen ho inspiroval k vytvoření něčeho většího a nevídaného. Cheval začal sbírat kameny během svých každodenních poštovních pochůzek, a tak začal pozvolna, kámen po kameni, vznikat onen palác.

Tím se dostávám ke zcela mimořádné skutečnosti, která toto dílo charakterizuje. Cheval se živil jako poštovní doručovatel a neměl žádné zkušenosti se stavbou domů, ba dokonce paláců. Své architektonické dovednosti rozvíjel zcela samostatně, bez formálního vzdělání. Jeho jedinými nástroji bylo jednoduché ruční nářadí. Tento fakt vyvolal v kritikách umění a kunsthistoricích otázky o tom, co lze považovat za umění a kdo může být považován za umělce. Dílo je vnímáno jako významný příklad naivního umění, které se vyznačuje absencí formálního školení a spontánním přístupem k tvorbě. Chevalova stavba se stala vzorem tohoto uměleckého směru. Palác je také jasným důkazem toho, že umění může pocházet z jakéhokoliv prostředí a od kohokoliv, kdo má vášeň a vizi. Chevalova schopnost promítnout své sny do fyzického díla je jedním z hlavních důvodů, proč je jeho dílo dodnes obdivováno a považováno za unikátní příklad naivního umění.

Prvky, které Cheval tvořil ve svém paláci, byly rozmanité a zdánlivě neslučitelné. Dokázal však vytvořit komplexní stavbu, která vyobrazuje exotické krajiny a kultury, jež ho

fascinovaly. Stavbu započal v roce 1879, kdy využíval kameny objevené na svých pracovních obchůzkách. Palác vznikl od jeho středu, kde chtěl původně vystavět hrobku, avšak z důvodů ochrany zdraví mu to nebylo umožněno. V té době byla hygienická pravidla velmi přísná a pohřbívání mimo oficiální hřbitovy bylo zakázáno kvůli obavám z kontaminace vody a šíření nemocí. Tento zákaz ho nezastavil, a tak si svoji vysněnou hrobku postavil na hřbitově v Hauterives. Této stavbě věnoval dalších 8 let, poté co dokončil svůj palác. Co se týče paláce, jedny z prvních podnětů přišly z obrázků a příběhů o starověkém Egyptě, které Chevala fascinovaly. Tyto prvky jsou jasně viditelné na východní straně fasády, kde vystavěl egyptský chrám a na druhém konci postavil chrám hinduistický, pro vyvážení této strany objektu. Pokračoval jižní stranou fasády, která se skládá převážně z muzea, kam umístil kameny, které mu byly drahé. K vidění je i pozoruhodný obývaný podivnými ptáky a drobnými zvířaty. Na západní straně fasády Cheval spojil styly ze všech kultur a náboženství. Zahrmovala tedy arabskou mešitu s charakteristickými minarety, hinduistický chrám bohatě zdobený ornamenty, švýcarskou chalupu a středověký hrad, který představoval evropský gotický styl s cimbuřím a věžemi. Západní fasáda je strukturována sloupy, na které vytesal své jméno. Tyto sloupy nejen podpírají celou konstrukci, ale také ji rytmicky rozdělují a dodávají jí vertikální členění. Poslední stranou paláce je severní fasáda, která obsahuje rozličné bytosti, skutečné i mytické. Právě tato strana je považována za vrchol jeho umělecké tvorby. Severní část paláce je nejbohatší na detaily a živé prvky, které vytvářejí dojem, že celá fasáda doslova pulzuje životem. Například hadi symbolizují transformaci a obnovu a vlní se po fasádě, což jí dodává dynamiku. Dále jelen zobrazuje sílu a svobodu a je elegantně vyřezán do kamene. Aligátor přináší do fasády prvek exotiky a síly a dokonale kontrastuje s pelikánem, který zde symbolizuje péči a obětování. Fénix, jenž představuje obnovu a nesmrtelnost, je jedním z nejvýraznějších prvků na fasádě. Minotaur připomíná řeckou mytologii a složitost lidské povahy. Na tuto změť zvířat a dalších bytostí nepřímo dohlíží Adam a Eva, kteří představují začátek života, pokušení a existenci. Jejich přítomnost dodává fasádě duchovní hloubku a odkazuje na téma ráje a hříchu. Severní fasáda kombinuje prvky pekla a ráje, což zobrazuje kontrast mezi dobrem a zlem.

Palais idéal je naprosto unikátním dílem, které je doprovázeno řadou otázek a kontroverzí. I přes to byl roku 1969 prohlášen za historickou památku a je důvodem, proč do malého

města Hauterives jezdí tisíce turistů ročně. Ferdinand Cheval byl nejen pošťákem, ale především vizionářem, který svůj neobyčejný zápal a odhodlání přetavil do monumentálního díla, jakým je Palais Idéal. Každý kámen, každý detail a každý sochařský prvek tohoto paláce svědčí o jeho hluboké vášni a neúnavné práci. Navzdory posměchu a kritice ze strany jeho současníků, Cheval pokračoval ve své tvorbě s neochvějnou vírou ve svou vizi. Naopak jeho obdivovatelé, mezi které patřil i jeden z hlavních představitelů surrealismu André Breton, dokázali ocenit Chevalovu bujnou fantazii, kterou proměnil ve svůj vysněný palác. Zařazení Palais Idéal do této kapitoly demonstruje, že inspirace v umění nemusí vždy pocházet z fyzických cest. Příběh Ferdinanda Chevala a jeho paláce ukazuje, že umělecká tvorba může být hluboce ovlivněna imaginárními prožitky a sny o vzdálených místech. Tímto způsobem se rozšiřuje naše chápání toho, jakým způsobem mohou být umělci inspirováni a jakou roli hrají v tvorbě jejich vlastní fantazie a imaginace.

Obrázek 7 - Palais Idéal, 1912

2 Praktická část

2.1 Počátek konceptu

V následující části budou představeny kresby, které zrcadlí mé vlastní zkušenosti, jež jsem získala díky cestě centrem Prahy, která nedopadla přesně podle mých představ, a přesto mě dovedla k návrhu tohoto projektu.

Původně tato procházka neměla mít jakýkoliv hlubší význam. Očekávala jsem od ní několik drobných kreseb ulic Prahy či jiných zákoutí, která během ní objevím. Mým cílem bylo projít se centrem města, usadit se na krásné místo, které následně nakreslím a poté pokračovat v chůzi na další takové místo a opět zachytit cokoli, co upoutá moji pozornost. Neměla jsem předem naplánovanou trasu ani vytyčený cíl. Jednoduše jsem cítila potřebu něco tvořit, přesněji kreslit, a to v plenéru městského prostředí. Tato touha zachytit něco esteticky uspokojivého a inspirujícího mě provází odjakživa a stále se prohlubuje. Podobně jako impresionisté, mám potřebu divákům zprostředkovávat místa, která mě osobně uchvátila a přenést na ně můj dojem okouzlení.

Realita byla jiná. Během této cesty, začínající v ulici Zborovská u Diezenhoferových sadů, jsem objevila mnoho míst, která jsem chtěla zachytit, avšak vždy jsem narazila na překážky, které mi v tom bránily. Měla jsem stanovená tři kritéria, která tato místa musela splnit, abych je mohla nakreslit. Prvním kritériem bylo místo na sezení, což je v centru Prahy poměrně těžké najít. Dalším kritériem byl objekt či situace, která by mě zaujala natolik, abych ji nakreslila. Posledním kritériem byli lidé. Snažila jsem se najít místo, kde bude klidné a tiché prostředí. V tomto ohledu je samozřejmě nutné přihlídnout k faktu, že jsem se pohybovala v centru Prahy, kde je téměř nemožné najít místo, které by tento požadavek splňovalo. I tak jsem stále hledala ono ideální místo a po třech hodinách chůze a popojíždění tramvají, jsem nemohla žádné najít. Když jsem dojela do svého cíle, jímž jsem zvolila zastávku Hradčanská na Bubenci, tak až zde jsem našla místo, které mi vyhovovalo po všech směrech a zde se zrodil nápad nekreslit detaily nalezené po cestě, ale ztvárnit trasu mojí cesty. Tato cesta byla přínosná v mnoha ohledech. Ukázala mi Prahu z jiného pohledu, kdy jsem ji objevovala nejen jako pozorovatel, ale částečně i jako umělec,

kteřý v ní záměrně hledá inspiraci. Dodala mi také podněty pro tvorbu těchto kreseb a díky tomu jsem se hlouběji ponořila do velice zajímavého tématu map a trasování, které mě vždy vizuálně přitahovalo. Začala jsem také vnímat, jak městský prostor může být interpretován a zaznamenán různými uměleckými technikami, což mě přivedlo k zamyšlení nad tím, jakým způsobem můžu své dojmy a vjemy z města vizuálně vyjádřit.

Na pojem cesta je v této části nahlíženo spíše jako na trasu, která nás dovede do cíle, ve kterém čeká ucelené znázornění tohoto prožitku, během nějž jsem našla mnoho inspirativních impulzů k tvorbě. Konceptem tedy je vyjádření tohoto nutkání tvořit a zachytit podněty, které tuto potřebu vyvolaly.

2.2 Proces tvorby

Přes obtíže, které mě od tvorby odrazovaly, jsem se rozhodla tuto cestu projít znovu a navzdory zmiňovaným překážkám jsem začala tvořit. Vrátit se na konkrétní místa a začít tam kreslit nebylo snadné. Pražské centrum je rušné, plné lidí a neustále v pohybu, což činí hledání klidného místa na kreslení náročným úkolem. Navíc, mnohá z míst, která mě původně zaujala, se při druhé návštěvě jevila odlišně. Ať už se změnila atmosféra, světlo, nebo jednoduše nebylo možné najít vhodné místo k tvorbě.

Každá výprava do centra Prahy a snaha najít ideální místo pro kresbu byly plné výzev. Praha je město plné kontrastů, kde se snoubí historické budovy a moderní architektura, tiché uličky a rušné náměstí, všechny tyto elementy vytvářejí jedinečný, avšak komplikovaný kontext pro plenérovou tvorbu. Na první pohled se může zdát, že se vhodné místo pro klidné a soustředěné kreslení najde snadno, ale skutečnost je často jiná. Hluk dopravy, proudy turistů a neustálé změny počasí, to vše ovlivňuje možnosti a podmínky pro práci. Navzdory těmto výzvám jsem se rozhodla překonat překážky a vytrvale hledat ideální podmínky pro kresbu. Proces hledání a objevování nových míst mě naučil vnímat město novým způsobem. Zjistila jsem, že i rušné a zdánlivě nepřátelské prostředí může nabídnout momenty klidu a inspirace. Hledání vhodného místa pro kreslení mě často vedlo k objevování skrytých zákoutí a méně známých míst, která mají své vlastní kouzlo a atmosféru. Přesto jsem se snažila vystihnout a předat své dojmy z těchto míst. Pocity z

těchto míst či objektů byly velice silné a vystihují jednotlivé lokality, ve kterých jsem se pohybovala.

V závěru tohoto dobrodružství jsem si uvědomila, že každá překážka a každý nezdár byly vlastně součástí učení a procesu tvorby. Plenér v Praze se stal důležitou součástí mého uměleckého vývoje a poskytl mi nezapomenutelné zážitky a hluboké spojení s naším krásným městem.

2.3 Plenér

Tvorba v plenéru není pro umělce cizí, avšak v rušném centru Prahy to představuje zcela novou zkušenost oproti tvorbě v přírodě. Plenér totiž přináší řadu výhod i nevýhod. Mezi hlavní výhody patří přímý kontakt s okolím, který poskytuje autentické a bezprostřední vnímání přírody nebo městské krajiny. Tento přístup umožňuje umělcům zachytit atmosféru místa, jeho světlo, barvy a textury, což často vede k živějším a dynamičtějším dílům. Přímý kontakt s přírodou nebo městským prostředím podporuje také rozvoj pozorovacích schopností a citlivosti na detail. Často vede k rychlejšímu a spontánnějšímu způsobu práce, který může přinést do uměleckého procesu nové podněty a inspirace. Na druhé straně, tvorba v plenéru přináší i určité nevýhody. Nejvýznamnější z nich jsou nepředvídatelné povětrnostní podmínky, které mohou ovlivnit komfort a schopnost soustředění. Další nevýhodou je logistika, jelikož umělci musí přenášet své materiály a vybavení na místo, což může být náročné, zejména v těžko přístupných lokalitách.

Tvorba v plenéru, obzvláště v centru Prahy, přidává další vrstvu autenticity a bezprostřednosti, kterou nelze dosáhnout při práci v ateliéru. Živé městské prostředí přináší neustálé změny, pohyb a zvuky, což vyžaduje rychlou a spontánní reakci umělce. Tyto spontánní reakce jsou zachyceny v kresbách a přinášejí divákům možnost zažít Prahu skrze oči umělce, který se neustále přizpůsobuje a reaguje na své okolí.

2.4 Fragmenty Prahy

Výsledné kresby jsou určitými záznamy mých osobních prožitků a interakcí s městským prostředím. Každá kresba je spojena s konkrétním místem a okamžikem, což divákům umožňuje nahlédnout do mého tvůrčího procesu a prožít část cesty z mé perspektivy. Kresba přímo v ulicích Prahy nebyla snadná. Tvorbu v plenéru si obvykle velice užívám, pokud se jedná o přírodní prostředí. V centru města to pro mě byla skutečně výzva, kterou jsem dokázala překonat. Tvorba v plenéru mě nutí pracovat rychle a spontánně, zachycovat podstatné prvky a atmosféru scény, aniž by byla možnost dlouhého rozvažování nebo detailního propracování. A v tomto ohledu jsou mé kresby dělitelné na dvě skupiny. První z nich obsahuje kresby propracovanější, které jsem tvořila na klidném, odlehlejšími místě a mohla jsem se ke kresbě i posadit. Druhou skupinu jsou kresby rychlejší, kdy jsem se zastavila na rušné ulici, kde do mě vráželi kolemjdoucí, nebylo možné se usadit, a proto jsem musela pracovat opravdu svižně.

Kresby jsou tvořeny třemi technikami – tužkou, uhlem či perokresbou. Techniky jsem k jednotlivým objektům volila převážně intuitivně. Někdy jsou použity jemné tahy tužkou, jindy zase výrazné linie perem nebo kontrastní stínování uhlem. Rozmanitost technik přidává každé kresbě unikátní výraz a hloubku, přičemž všechny kresby spojuje jednotná barevnost černé a bílé. Monochromní paleta umožňuje soustředění se na formu, strukturu a kompozici, což zvýrazňuje estetický výraz a emocionalitu jednotlivých kreseb. Monochromní zpracování nejenže sjednocuje všechny kresby do jednoho koherentního celku, ale také odstraňuje barevné prvky, které by mohly ráz kreseb narušovat. Jednoduchá barevná paleta tak umožňuje divákovi soustředit se na základní prvky kreseb.

2.5 Výtvarné zpracování

Soubor kreseb Fragmenty Prahy zachycují jednotlivé prvky, které jsem na své cestě objevila a ztvárnila. Mým cílem bylo dokumentovat a reflektovat místa a prvky, které inspirovaly jednotlivé kresby. Kresby jsou seřazeny podle průběhu cesty a téměř přesně zaznamenávají začátek a konec.

Rozhodla jsem se ztvárnit tyto motivy, protože mě zaujaly svou geometrickou nebo organickou kompozicí, která vytváří vizuálně harmonický nebo kontrastní obraz. Právě ono zajímavé uspořádání prvků mě inspirovalo k vytvoření těchto kreseb. Také jsem se nechala inspirovat prvky s historickým nebo kulturním významem. Místní architektura a jiné objekty či prvky mě hluboce oslovily a staly se motivem mého uměleckého záznamu cesty.

Obrázek 8 - Hlava na podstavci, uhl
Pohled z mostu na Dětský ostrov.

Obrázek 9 – Pod mostem, perokresba

Pohled na část mostu Legií a postředí Střeleckého ostrova.

Obrázek 10 - Rostliny u Žofína, kresba tužkou

Kompozice listů nacházející se vedle Žofínského paláce na Slovanském ostrově.

Obrázek 11 – Lampa, peroskresba

Jedna z pouličních lamp lemující chodník směrem od Karlova mostu k náměstí J. Palacha.

Obrázek 12 – Objekt, kresba tužkou

Socha nedaleko UMPRUM na Alšově nábřeží.

Obrázek 13 – Kořeny, uhl

Kompozice kořenů stromu, který se nachází na břehu Vltavy v parku Cihelná.

Obrázek 14 – Detail na fasádě, uhl

Florální motiv na fasádě domu v ulici Václavkova poblíž nádr. budovy Praha – Dejvice.

Obrázek 15 – Konstrukce altánu, uhel s perokresbou

Posezení, které lemuje Bachmačské náměstí, na němž se nachází pomník T. G. Masaryka.

Kresby tvoří jakousi obrazovou mapu centra Prahy, která bude divákům přinášet nejen vizuální potěšení, ale i hlubší pochopení toho, jak prostředí, ve kterém umělec pracuje, může ovlivnit jeho tvorbu. Každá kresba je spojena s konkrétním místem a okamžikem, čímž vytváří jedinečný kontext a příběh. Všechna místa, která jsou zachycena, nesou svůj vlastní charakter a atmosféru, kterou zprostředkovávají divákovi. Každá z kreseb představuje určitý bod na mapě, který může divák sledovat a prozkoumávat. Kresby se tak stávají nejen uměleckým vyjádřením, ale i dokumenty osobních zkušeností a interakcí s městským prostředím. Tímto způsobem se kresby stávají nástrojem pro hlubší porozumění městského prostředí a uměleckého procesu, který je s ním spojen.

Cílem práce tedy je analyzovat estetickou hodnotu a emocionální rezonanci scén zachycených v kresbách a prozkoumat osobní nutkání tvořit a jak se projevuje v tvorbě inspirované okolním prostředím.

3 Didaktická část

3.1 Kontext činnosti

Didaktické rozvedení je úzce spjato s autorskou tvorbou. Obě části se zaměřují na vnímání detailů během určité cesty, která je pro participanty zdrojem potenciální inspirace či poznatků. Oproti autorské části se ale značně liší, jelikož se cesta nachází ve zcela jiném prostředí. Velká část této cesty vede skrz les a louku, kde je možné na nedaleké město úplně zapomenout. Činnost se zaměřuje na konkrétní aspekt tohoto fenoménu, jímž je zachycení a interpretace přírodních textur a struktur, které se časem proměňují. Žák si vybírá motiv, jenž ho zaujme a inspiruje k tvorbě.

Tento výtvarný úkol reflektuje pěší stezku z Klánovic do Běchovic. Cesta vede skrz rozmanité přírodní scenérie, od lesů až po městská předměstí, a poskytuje bohatou paletu textur a struktur, které mohou být inspirací pro výtvarnou tvorbu. Tato cesta nabízí jedinečnou příležitost k pozorování a dokumentaci různorodých povrchů, které mohou být přetvořeny do žákovských děl. Pozornost k detailům umožňuje žákům rozvíjet estetické vnímání, cit pro kompozici a schopnost transformovat reálné pozorování do umělecké tvorby. Tento proces zahrnuje nejen technické dovednosti, jako je kresba nebo malba, ale také kreativní interpretaci a osobní vklad do každého díla.

Důvodem, proč jsem zvolila tuhle cestu je skutečnost, že představuje ideální prostor pro praktickou výuku plenérové tvorby díky své zmiňované různorodosti. Vzhledem k tomu, že cesta začíná na vlakovém nádraží Praha – Klánovice, už zde je možné pozorovat mnoho podnětů, které mohou vybízet k tvorbě. Poté cesta pokračuje přes obec Klánovice, kde lze pozorovat architekturu jak tradiční, tak moderní. Následně se dostanete na úzkou pěšinku lemující plot čističky odpadních vod, která se nachází přímo na hranici obce a lesa. Načež se ocitneme v lese, který nabízí nepřehledné množství prvků a podnětů pro tvorbu. Klánovický les je opravdu unikátním místem. Jeho zvláštnost spočívá v jeho proměnlivosti, jelikož každých pár kroků se před vámi otvírá zcela nový obraz. Všechno se tu neustále mění – od druhu stromů a jejich listů, přes texturu kůry a tvar kamenů až po světlo, které se prolíná mezi stromy. Každý úsek stezky tak nabízí jedinečnou paletu

vizuálních dojmů a inspirací. Po průchodu lesem se rozprostře rozlehlá louka, cesta tedy pokračuje na hranici této louky a klánovického lesa. Poté se na konci rozhraní po levé straně objeví pěšinka, která vede skrz onu louku. Na této pěšině lze pozorovat krajinu v okolí Prahy či detaily na cestě. Pěšina na louce vede skrz nepatrný lesík, ve kterém se nachází místo na odpočinek a ohniště. Poté opět pokračuje cesta skrz louku až k industriální zóně, která spadá pod obec Běchovice a vytváří kontrast mezi křehkou krajinou a městskými vymoženostmi, jež představují blížící se konec cesty. Za touto částí už se nachází vlaková zastávka Praha – Běchovice střed. Přejít z městského prostředí do přírodního prostředí a zase zpět, nabízí široké spektrum vizuálních podnětů a možností k tvorbě.

3.2 Výtvarná činnost – Z Klánovic do Běchovic

Tento projekt je určen pro žáky 8. a 9. třídy základní školy a zaměřuje se na zachycení a interpretaci přírodních a městských textur a struktur pomocí různých výtvarných technik. Cílem projektu je rozvíjet u žáků estetické vnímání, cit pro kompozici a schopnost transformovat reálné pozorování do umělecké tvorby.

Úkolem žáků je vydat se na pěší stezku z Prahy Klánovic do Prahy Běchovic. Během této cesty budou žáci prozkoumávat rozmanité textury a struktury přírody i městského prostředí. Budou si všimnout povrchů stromů, kamenů, listů i městských objektů. Cílem je pozorně se rozhlížet a hledat prvky, které je osloví. Žáci budou tyto textury a struktury zachycovat pomocí skic a fotografií. Tato aktivita podporuje všímavost a schopnost detailního pozorování, což je klíčové pro následnou výtvarnou práci.

Po návratu z cesty si každý žák vybere jeden námět, který ho nejvíce zaujal. Tento prvek pak bude opakovaně ztvárňovat ve svých výtvarných pracích. Žáci budou zkoumat, jak lze zachytit různé textury a struktury tohoto přírodního prvku v různých podmínkách. Tímto způsobem si žáci osvojí různé způsoby výtvarného vyjádření, což podporuje jejich kreativitu a schopnost inovace.

Pro tento úkol budou žáci používat kombinovanou techniku zahrnující akvarel a tempery na formátu A3. Tato technika umožňuje široké spektrum výtvarných výrazů a

experimentování, které je klíčové pro zachycení různorodých prvků. Akvarel umožňuje jemné přechody a průsvitnost, zatímco tempera poskytuje možnost výrazné barevné sytosti a kryvosti. Kombinace těchto technik nabízí bohaté možnosti pro výtvarné vyjádření.

Pro inspiraci žáků lze uvést například Františka Skálu, jehož umělecká tvorba je přímo spjata s přírodou, jejím vnímáním a interpretací. Vhodnější je však příklad Clauda Moneta a jeho série obrazů "Kupky sena". Podobně jako Monet, který opakovaně maloval jeden prvek v různých světelných a atmosférických podmínkách, by žáci měli pozorovat, jak se světlo a atmosféra mění během dne a za různých povětrnostních podmínek, a tyto proměny výtvarně ztvárnit. Klíčové je, aby žáci dané místo navštívili opakovaně, ideálně v různých časech dne a ročních obdobích, aby mohli zachytit proměnlivost prostředí. Tento úkol je tedy vhodný jako dlouhodobý, možná i celoroční projekt, který žákům pomůže rozvíjet schopnost vnímat okolní prostředí, pozorovat změny v přírodě a ztvárnit je umělecky.

3.3 Cíle výtvarné činnosti a kritéria hodnocení

Cílem úkolu je zprostředkovat žákům podobný prožitek, který cítí umělci objevující poznatky během svých cest, jež mají trvalý dopad na jejich tvorbu, a to díky určité cestě. Poukazuje také na fakt, že každý krok může přinést nový vizuální podnět a inspiraci pro tvorbu výtvarných prací. Úkol zároveň vyjadřuje i skutečnost, že není nutné poznání hledat na druhém konci světa, ale možná stačí zajít za kopec, na který každý den koukáme z okna, nebo jít ze školy domu cestou, kterou obvykle nechodíme. Podstatné tedy je tento krok udělat. A ačkoliv se vydáte jen pár kroků od známého prostředí, i tam na Vás může čekat zcela zásadní prvek, který vás svým způsobem ovlivní, aniž byste to očekávali.

Žáci budou hodnoceni na základě schopnosti pozorovat a zachytit textury a struktury, použití kombinované techniky (akvarel a tempera), experimentování s výtvarnými výrazy, a kreativního přístupu. Hodnocena bude také schopnost zaznamenat změny v texturách a prostředí za různých podmínek, opakované návštěvy místa, a kontinuální rozvoj dovedností s reflexí pokroku.

3.3.1 Výstupy definované RVP ZV

Tento projekt, podporující rozvoj estetického vnímání a schopnosti přeměnit reálné pozorování do uměleckých projevů, je v souladu s konkrétními výstupy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Konkrétní výstupy z RVP ZV:

VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků (RVP ZV, 2017)

VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie (RVP ZV, 2017)

VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření (RVP ZV, 2017)

VV-9-1-05 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu (RVP ZV, 2017)

VV-9-1-07 porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů (RVP ZV, 2017)

Závěr

Závěr této práce o motivu cest ve výtvarném umění reflektuje hlubokou historickou a současnou relevanci tématu. Cesta jako inspirační zdroj pro umělce není pouze prostředkem k fyzickému objevování nových míst, ale také k duchovnímu a kulturnímu obohacení. Analýza vybraných umělců ukázala, že jejich cestovní zážitky nejen ovlivňují jejich tvorbu, ale přinášejí i nové perspektivy a hlubší porozumění lidským prožitkům.

Důraz na Genius loci, jakožto specifický charakter míst, ukazuje na to, že umělci nejen zkoumají fyzické aspekty navštívených lokalit, ale také se snaží zachytit a interpretovat jejich emocionální a historické kontexty. Cestování se tak stává nejen cestou k estetickému poznání, ale také k pochopení kulturní rozmanitosti a lidských zkušeností.

Tito umělci přistupovali k tématu cestování z jedinečných perspektiv, které ovlivnily jejich uměleckou tvorbu. Jejich zážitky z cest sloužily jako hluboká inspirace, která se promítala do jejich díla, přičemž každý z nich přinášel do své práce specifický pohled na cizí kultury a kraje. Jejich umělecké přístupy reflektovaly bohatství a rozmanitost světa, které objevovali během svých cest.

Práce poukázala na různá pojetí využití inspirace a poznatků uvedených autorů, které získali během svých cest. Každý zmíněný umělec se setkal s novými kulturami, prostředími a zážitky, které formovaly jejich vnímání světa a ovlivnily jejich tvůrčí proces. Studium toho, jak umělci interpretují své cestovní prožitky v jejich uměleckých dílech, mi umožnilo lépe porozumět způsobu, jakým tato osobní interakce s různorodými kulturními kontexty obohacuje jejich osobité vyjádření. Průzkum těchto procesů poskytl hlubší vhled do osobních zkušeností umělců, které promítají do své tvorby. Každý umělec přistupuje k cestovnímu dobrodružství z jedinečné perspektivy, která ovlivňuje jeho tvůrčí a estetické rozhodnutí. Zkoumání, jak umělci reflektují a integrují získané poznatky a inspirace do své práce, nabízí hlubší porozumění dynamice mezi uměním a cestováním.

Celkově lze tuto práci považovat za základ pro další výzkum v oblasti výtvarného umění, zejména co se týče vlivu cestování na umělecký proces a vývoj tvůrčího myšlení. Otvírá se zde prostor pro další zkoumání historických i současných kontextů, ve kterých umělci objevují nové inspirace a hledají nové formy vyjádření díky svým cestovním zkušenostem.

Seznam použitých informačních zdrojů

Tištěné monografie:

ANFT, M., Flow. In: Hahn, H., Kagelmann, H. J., Tourismuspsychologie und Tourismussoziologie. München: Quintessenz, 1993, s. 141-147.

MERLEAU-PONTY, M., MÉNASÉ, S., Svět vnímání. Praha: OIKOYMENH, 2008. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-60-7298-287-5.

MRÁZ, B., TROJAN, R., Malý slovník výtvarného umění. Praha: FORTUNA, 1996. ISBN 80-7168-329-9.

SCHOBBER, R., Urlaubs-Erleben, Urlaubs-Erlebnis. In: Hahn, H., Kagelmann, H. J.: Tourismuspsychologie und Tourismussoziologie. München: Quintessenz, 1993, s. 131-140

ŠÍPEK, J., ŠTÝRSKÝ, J., Kapitoly z geopsychologie. Hradec Králové: GAUDEMAUS, 2007. ISBN 978-80-7041-813-0

VIGUÉ, J., Mistři světového malířství. Praha: REBO Productions, 2005. ISBN 80-7234-304-1.

ZEMÁNEK, J., Od země přes kopec do nebe. Katalog k výstavě v Severočeské galerii výtvarných umění v Litoměřicích (20. 5. – 7. 8. 2005)

Elektronické monografie:

ANDREE, Z., 2013. Paul Gauguin. Online. Dostupné z: <https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2013/09/gauguin-med.pdf> (cit. 26.6.2024)

ARCHIWEB. 2024. Fallingwater – Dům pro Edgara J. Kaufmanna. Online. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/b/fallingwater-dum-pro-edgara-j-kaufmanna> (cit. 29.6.2024)

ASAKAWA, S., 2002. Kengo Kuma & Associates. Online. Dostupné z: <https://www.world-architects.com/de/kengo-kuma-and-associates-tokyo/project/great-bamboo-wall> (cit. 1.7.2024)

COOPER, D., 2024. Paul Gauguin, French painter. Online. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Paul-Gauguin> (cit. 26.6.2024)

FACTEUR CHEVAL., 2021. THE HISTORY OF POSTMAN CHEVAL'S IDEAL PALACE (1836/1924). Online. Dostupné z: <https://www.facteurcheval.com/wp-content/uploads/2021/02/Guide-de-visite-UK.pdf> (cit. 2.7.2024)

FRYČ, M., 2022. Vernisáž František Skála: Obrazy ze mě. Online. Dostupné z: <https://martinfryc.eu/vystavy/vernisaz-frantisek-skala-obrazy-ze-me/> (cit. 28.6.2024)

HLAVÁČEK, L., František Skála. Online. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/frantisek-skala-139/> (cit. 28.6.2024)

KROLL, A., 2011. AD Classics: Lovell House/Richard Neutra. Online. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/104713/ad-classics-lovell-house-richard-neutra> (cit. 29.6.2024)

LAMPRECHT, B., 2000. PHILLIP M. AND LEA LOVELL HOUSE (HEALTH HOUSE). Online. Dostupné z: <https://neutra.org/project/philip-m-and-lea-lovell-house/> (cit. 29.6.2024)

MURPHY, J., 2007. Edward Hopper (1882-1967). Online. Dostupné z: https://www.metmuseum.org/toah/hd/hopp/hd_hopp.htm (cit. 1.7.2024)

POHOŘELÝ, S., 2017. RVP ZV 2017. Online.
Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/file/41216/> (cit. 4.7.2024)

PŠENIČKOVÁ, J., 2023. Když si díla cením, tak ho neprodám, nebo cenu nadstřelím, říká sochař František Skála. Online. Dostupné z: <https://life.forbes.cz/kdyz-si-dila-cenim-tak-ho-neprodam-nebo-cenu-nastrelim-rika-sochar-frantisek-skala/> (cit. 28.6.2024)

ŘEPA, K., 2022. Didaktické listy pro přípravu lekcí výtvarné výchovy. Online.
Dostupné z: https://www.pf.jcu.cz/images/PF/veda-vyzkum/edicni-cinnost/download/Didakticke_listy_pro_pripravu_lekci_VV_Repa_2022.pdf
(cit. 3.7.2024)

SPOLEČNOST JINDŘICHA CHALUPECKÉHO. Cena Jindřicha Chalupického 1991. Online. Dostupné z: <https://www.sjch.cz/cena-jindricha-chalupeckeho-1991/> (cit. 28.6.2024)

ŠKODA, J., 2022. Krásná rezavá barva, válečný kontext. Výtvarník František Skála představuje nové malby. Online. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/krasna-rezava-barva-valecny-kontext-vytvarnik-frantisek-skala-predstavuje-nove-malby-21896> (cit. 28.6.2024)

Seznam obrazových příloh

Obrázek 1: Edward Hopper – Nighthawks. Online. In: News.artnet.com. Dostupné z: <https://news.artnet.com/art-world-archives/edward-hopper-nighthawks-facts-2414407> (cit. 7.7.2024)

Obrázek 2: Paul Gauguin – Odkud přicházíme? Kdo jsme? Kam jdeme? Online. In: Flickr.com. Dostupné z: <https://flickr.com/photos/mbell1975/5605709683> (cit. 7.7.2024)

Obrázek 3: Frank Lloyd Wright – Fallingwater. Online. In: Fallingwater.org. Dostupné z: <https://fallingwater.org/what-is-fallingwater/> (cit. 6.7.2024)

Obrázek 4: Richard Neutra – Lovell Health House. Online. In: Epdlp.com. Dostupné z: <https://www.epdlp.com/arquitecto.php?id=119> (cit. 7.7.2024)

Obrázek 5: Kengo Kuma – Great (Bamboo) Wall. Online. In: Divisare.com. Dostupné z: <https://divisare.com/projects/303819-kengo-kuma-and-associates-satoshi-asakawa-great-bamboo-wall#lg=1&slide=3> (cit. 6.7.2024)

Obrázek 4: František Skála – Hlavy duchů. Online. In: Artlist.cz 2024. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/dila/hlavy-uchu-302/> (cit. 6.7.2024)

Obrázek 5: František Skála – Obrazy ze mě. Online. In: Martinfryc.eu. Dostupné z: <https://martinfryc.eu/vystavy/vernissaz-frantisek-skala-obrazy-ze-me/> (cit. 6.7.2024)

Obrázek 6: Ferdinand Cheval – Palais Idéal. Online. In: Img.ev.mu. Dostupné z: <https://img.ev.mu/images/attractions/5493/960x640/7154.jpg> (cit. 7.7.2024)

Obrázek 7: Ferdinand Cheval – Palais Idéal. Online. In: Connaissancedesarts.com. Dostupné z: <https://www.connaissancedesarts.com/arts-expositions/tolkien-au-palais-ideal-du-facteur-cheval-une-exposition-entre-deux-mondes-11161860/> (cit. 7.7.2024)

Obrázky 8-16: archiv autorky práce